

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

L' UNIÓ FA LA FORSA

Sant Antoni, l' Hospital, el Carme y la Riera Alta protestant com un sol carrer contra la instalació del tranvía eléctrich.

ESTIUHEJANT

DE LA POBLA DE SEGUR Á CALDAS DE BOHÍ

PASSANT per Pont de Suert qu' es el camí tingut per més avinent, s' efectua 'l trànsit ab una jornada y mitja. S' hi pot anar en matxo   a peu: generalment s' hi va   estonas en caballeria y 'l resto   caball de las espardenyas, sobre tot en els mals passos—que n' hi ha alguns—y en las baixadas que son aspras y massa dretas. Unicament els malalts de reuma, que no 's poden valdre van sempre   caball, sostinguts pels traginers, estacats en la sella... Aix  quan no tenen medis de fers'hi conduhir en llitera... Y 'l viatge dura divuyt horas mortals... Pero l' esperansa es una gran forsa, sobre tot pels pobres que sofreixen malaltia. Tots ells esperan la curació, y no en va las m s de las vegadas, puig las ayguas de Caldas fan miracles.

Ab la fresca del matí remont m el Flamisell que baixa encaixonat entre una doble fila de montanyas, jugant   saltar y parar ab els còdols, tot blanch de brumera, y ab una remor que no cessa un sol instant. En el ram de rius, es com un jove alegre y esbojarrat, que sembla que se li fassi tart perdre la vida y 'l nom confonentse ab el Noguera Pallaresa. Naix als alts de Capdella dels estanys y congestas que all  s' troban, y no deixa may la frescor, que 'l converteix en un manantial potable de primera y en un magnífich criader de truytas. Y   son pas, engroixintse ab el caudal de las allaus tributarias, troba sempre un espl ndit panorama montanyench de rocas, congostos, prats, salzaredas, boscos y pobles r stechs, pintorescos com si fossen de pessebre. Te donchs una vida curta, precipitada; pero joyosa y alexre. Ja ho he dit avans: el Flamisell es un jove aixalabrat.

A un' hora llarga de la Pobra trobém el Congost de Avinyó qu' es imponent   tot serho. Enrera 's queda la regió de las vinyas y 'ls oliverars y comensa la dels prats, qual verdor d' esmeralda s' armonisa ab la grogor daurada dels camps de segol. A l' eixida del Congost, una petita capella indica que all  va estimbarse un matxo, salvantse per miracle l' home que 'l montava. Es un avís molt piad s; pero ben poch agradable, sobre tot al veure que 'l que munteu, camina sempre arran del precipici. Afortunadament el *Moreno*, qu' es el meu, es vell, experimentat, segur, no s' entrabanca may, puig mira hont posa 'ls peus. Com   matxo es un verdader sabi, tant que si tingués influencia ab el govern, demanaria per ell la creu de D. Alfonso XII.  No s' ha creat aquesta ordre pera premiar als sabis?

 Qu ntas impresi ns de naturalesa durant el llarch camí! Per tot arreu poblets y bordas: els uns en la ribera,   la sombra dels noguers com Senterada, las altres en els alts com Codolla, Curruneney, Pinyana. Per tot arreu prats, ab l' herba segada, assecantse al sol, formant dibuixos circulars: tamb  'ls dalladors son artistas.

Sobre una penya formidable Sarroca ab sas caseas del color de la mateixa penya: m s enllà Cherallo encastat en unas grans rocas, com si moltas de sas r stegas casas haguessen volgut estalviarse las parets del darrera. Un camí pedregós ens fa deixar   las cinch horas la vall del riu y 'ns conduheix   dalt de Perves, poblet que s' alsa com una excrecencia natural sobre una espinada de rocas nuas. All  din m y tot menjant un pollastre ab moixarons, contempl m al lluny els grans macissos de

Castellnou y Manyanet blaus de zafir y clapats de neu, que destella com brillants. El Pirineu abunda en aquesta mena de joyas.

Amunt y fora, fins   guanyar la vessant del Ribagorzana. Desde la Creu de Perves, qu' es un ras ventejat, se divisa tot un panorama de montanyas sobre las quals se destaca en el llunyà horiz  un dels pichs nevats de la Maladetta. Y baix m   la petita vall de Viu, poblet que s' alsa sobre un turó ondulat cubert d' espigas y ribetejat de freixas.  Quina hermosura! No s' ha exposat may un quadro m s sugestiu   ca'n Par s. Y amunt altre cop, atravesant el bosch de Viu, cubert de matas aromáticas, ab poch arbrs, pero ab dilatadas perspectives sobre 'l macissos d' Evil Castell, Sas y Erta, que son un pa de riquesa mineral de tota mena. Aix  aném guanyant els alts de Montiverri, apareixent al enfront las montanyas de Aragó y 'ls dos pichs c nics que forman el Port de Venasque; Montiverri se reduheix   tres cassalots al peu dels quals brolla una font riquíssima.

La baixada fins al Ribagorzana es formidable; el bastó, la tercera cama del excursionista, fa un gran servey per no anarse'n de trompis   cada punt. Per f  a copia d' equilibris y tentinas s' arriba   una especie de mirador   plom al damunt del Ribagorzana, que s' esmuny magestuós per entre una doble fila de tur ns; els d' enll  aragonesos, els de aquí catalans, si gegantins els uns, colossals els altres. No he vist may un siti m s imponent per lo seriós y lo est tich. Al peu del riu s' observan las ruinas de un grandios convent.

Durant un' hora, pujant y baixant sempre per entre parts humits y   la difusa llum del cap-vespre, remont m el Ribagorzana fins   arribar   Pont de Suert, població com totas las del pa , torrada, plena de portals, porxos y costas de palets. A la fonda de 'n Cotori (Custodi) trobém bona taula, bon llit y llimpiesa, cosa rara en aquest pa . Pont de Suert es punt de molt trànsit pels pobles del partit de Benabarre, la major part dels quals parlan un català barrejat de aragon s que resulta molt c mich.

All  fem nit pera prosseguir la ruta. Encare faltan set horas llargas y penosas fins arribar   Caldas.

Las empren m al dia següent, no tant mat  com voldri m,   causa de la pluja. Segu m encare un bon tros de ribera del Ribagorzana, fins   la confluencia de la Noguera de Tor   riu de Caldas, qu' es el que 'ns toca remontar. El paisatge pirenench va fentse cada vegada més pompós, regalat y espl ndit. Per tot se deixan veure poblets pintorescos com el de Llest y 'l de Sarah s; per tot vacas y porchs rabejantse en els prats; per tot regaladas fonts d' aygua gelada.

A las Cabanassas, casalots r nechs que s' alsan prop del riu entre montanyas salvatjes, fem un dinar tan dolent qu' encare 'm pesa sobre 'l ventrell. Un home que, fent broma, ens ofería per postres un grapat de balins de plom extret de aquellas brenyas (fruyta del pa ) ens conta la cassera del os, que viu y campa pels boscos espessos de aquellas serraladas. Tot all  es frestech, fins la gent. Un dia va caure per aquellas serras un globo dels que avia l' Observatori de Trappes ab aparatos registradors de observaci ns metereol gicas, y de primer la gent el va pendre per cosa diab lica y després per baixada del cel, estant   punt de ferhi una capella. Quan l' erupció de la Martinica se sent  en aquesta part del Pirineu, com en altres punts d' Espanya, una petita conmoci . No falt  un moss n que atribuh  aquest fet   haverse mort un protestant, em-

pleat en unas minas de coure que s' explotan per aquells paratjes. Aixís viuen aquella pobra gent y tals son las creencias que ls imbuheixen.

Be s' observa en el camí. A cada pas se troba un pilá de pedra ab una petita capelleta ab reixa de ferro y un sant á dintre. Sembla materialment que 'ls tinguin tancats á la presó.

Entre l' estreta regió montanyosa que aném atravessant, de tant en tant s' aixampla 'l riu formant valls més espayosas com la de Barruera, ahont hi ha una iglesia molt original. Dalt del campanar s' hi veu una especie de tambó, del qual ne penjan

balneari; las montanyas se van fent cada cop més encingladas y rebecas; els boscos dels cims més espessos; la corrent del riu y las allans més rápidas y escumosas. Atravessém la pintoresca ribera de Sant Nicolau, affluent del Tor, contemplém al pas una rústega y primitiva serradora, y enfilantnos sempre pel repetje de una formidable altura saludém un fil d' aygua, que 's converteix en una cascada de més de 300 metres d' altura, blanca com una tofa de cotó fluix, que ressalta entre la verdor negrusca dels abets.

Allá sota, amagat darrera un turonet, s' hi troba 'l balneari, que no 's veu fins que s' hi es.

Ja era hora.

P. DEL O.

LO QUE POT EL MAL EXEMPLE

POBRETA!...

A una nena de quatre anys deya sa mare, afligida:
 —¿Que tens? ¿Qué 't passa, ma vida?
 ¿Per qué, com avans, no cantas?
 ¿Cóm es que de tos ullets obras tan sovint l' aixeta?
 Explicam 'ho tot, filleta, que veyente aixís m' espantas.
 Se desfá lo semblant teu, gemegas moltas estonas y ja han perdut tas galtonas

unas cordas ab pedras lligadas al cap-de-vall: son els pesos del rellotje. Barruera 's permet el luxu de tenir rellotje d' horas... pero ab pedras per pesos.

L' aspresa del terror adquireix carácter salvatge. Sobre 'ls cantalluts penyals de pissarra crestejan els abets. Abaix, en las valls, pasturan els bous y els herbejadors dallan; en las alturas emboscadas campan els isarts y 'ls ossos hi tenen sas cofurnas.

En un' ampla vall de través gemada y florida, sobre promontori de rocas pissarrosas s' aixecan tres poblots que semblan competir en rústica bellesa: el de arrán del camí es Erill, ab son alt campanar bisanti; el de més enllá Bohí, que dona nom á la vall, y 'l de més amunt Tahull, ab son campanar més alt encare que 'l d' Erill.

Ja no 'ns faltan més que dos horas per arribar al

—¿Ahont vas, Fivaller?
 —Noy, com que veig qu' en aquesta casa tothom se passeja, vaig á veure si també 'm donan permís per anar quinze ó vint días á fora.

lo color de la rosella.
Digas, reyna del meu cor,
¿per qué estás tan apenada?—
Y la nena, en pló anegada,
contestá:—¡Perque 'm faig vella!

FREDERICH PRIETO

PROCEDIMENTS NOUS

Acaba de venir á viure al pis de sobre del meu una familia extraordinariament reservada.

Composta de cinch ó sis individus, es impossible demanar més quietut ni més prudencia. Quan algú d'ells me topa per l'escala, 'm saluda ab una amable inclinació de cap, acompanyada d'un lleuger moviment de llavis, que sembla un somris, y parin de contar.

¿Quí son?

La portera, que generalment ho sab tot, no 'n sab res. La criada de casa, una xicota capás d'averiguar cuánts plátanos morts hi ha al Ensanche, no ha pogut ensumar lo més mínim. Jo mateix, que per aquestas cosas me pinto sol, m'hi hagut de convencer de l'inutilitat de las mevas pesquissas.

Esmorzant, dinant, sopant, el principal tema de la nostra conversació sempre es el mateix.

—¿Qué se sab dels de dalt?

—Ni una paraula.

—¡Es raríssim!

—¡Incomprensible!

—Pero ¿ni cap vehí ni ningú ha trobat manera de...

—Tothom está igual: res, res, ¡res!—

¡Es empipador aixó! No es que jo sigui tafañer, ni amich de ficarme en lo que no m'importa; pero, vamos, uns vehíns que vivint á dalt pot dirse que 'ns tenen el peu á sobre, ¡ignorar quí son! ¡No saber de la seva vida ni 'l més insignificant dels detalls!... L'endemá torno á la carga.

—¿No s'ha pogut esbrinar res?

—Estém lo mateix que 'l primer día.

—Aixó es molt misteriós.

—Una mica massa.

—Potser son juheus.

—O moneders falsos.

—O las dugas cosas á la vegada.—

¡Qué tanta xeringa!.. Aquesta situació no 's pot sostenir. ¿Ells s'amagan de tot y semblan complaure's en viure retirats com un cargol dintre de la closca? Está bé: ja procurarém que aixó s'acabi.

Suco la ploma y escrich:

«Molt senyor meu: Li participo que al carrer tal, número tants, pis quart, porta primera hi viu una familia que té seqüestrada á una desventurada noya de vintidos anys, avans molt hermosa y avuy transformada en una calavera movable. Fa nou anys que la guardan tancada al rebost, sense altra llum que la que hi entra pel forat del pany, ni més aliment que quatre grans d'ordi y una fulla d'ensiám al día.

Son segur servidor, *Un amigo.*»

Ne trech una copia exacta, y las envío, una al gobernador civil y l'altra al director del diari «de més circulació» dels que corran per aquí.

—D'aquesta manera—dich á la meva dona—no faltará qui esbrini lo que nosaltres no hem pogut esbrinar.—

Cap al tart sentím desusat trepitj pel pis misteriós. Escoltém y, ¡justa la fusta! La policia está practicant un registre.

A las dugas ó tres horas estalla al carrer un violent espatech de crits. Es l'onada dels venedors del *diario de la noche*, que corran com uns desesperats pregonant el *diario de hoy*, ab l'horrible seqüestro del carrer de.. (El carrer de casa.)

—¡Corra, noya, véne á buscar un!

No quedan defraudadas las esperansas que la meva maniobra m'havía fet concebir. ¡Ben lluny de quedar defraudadas! Realizadas ab *creces*, ab usura, ab una esplendides que jo no podía imaginarme.

Avans que 'l títul del periódich, veig un gran lletrero que ocupa tota l'amplada de la primera plana.

¡Nuevo secuestro!..
¡Doce años á oscuras!..
¡Crímen monstruosol

Palpitant d'emoció, 'm poso á llegir.

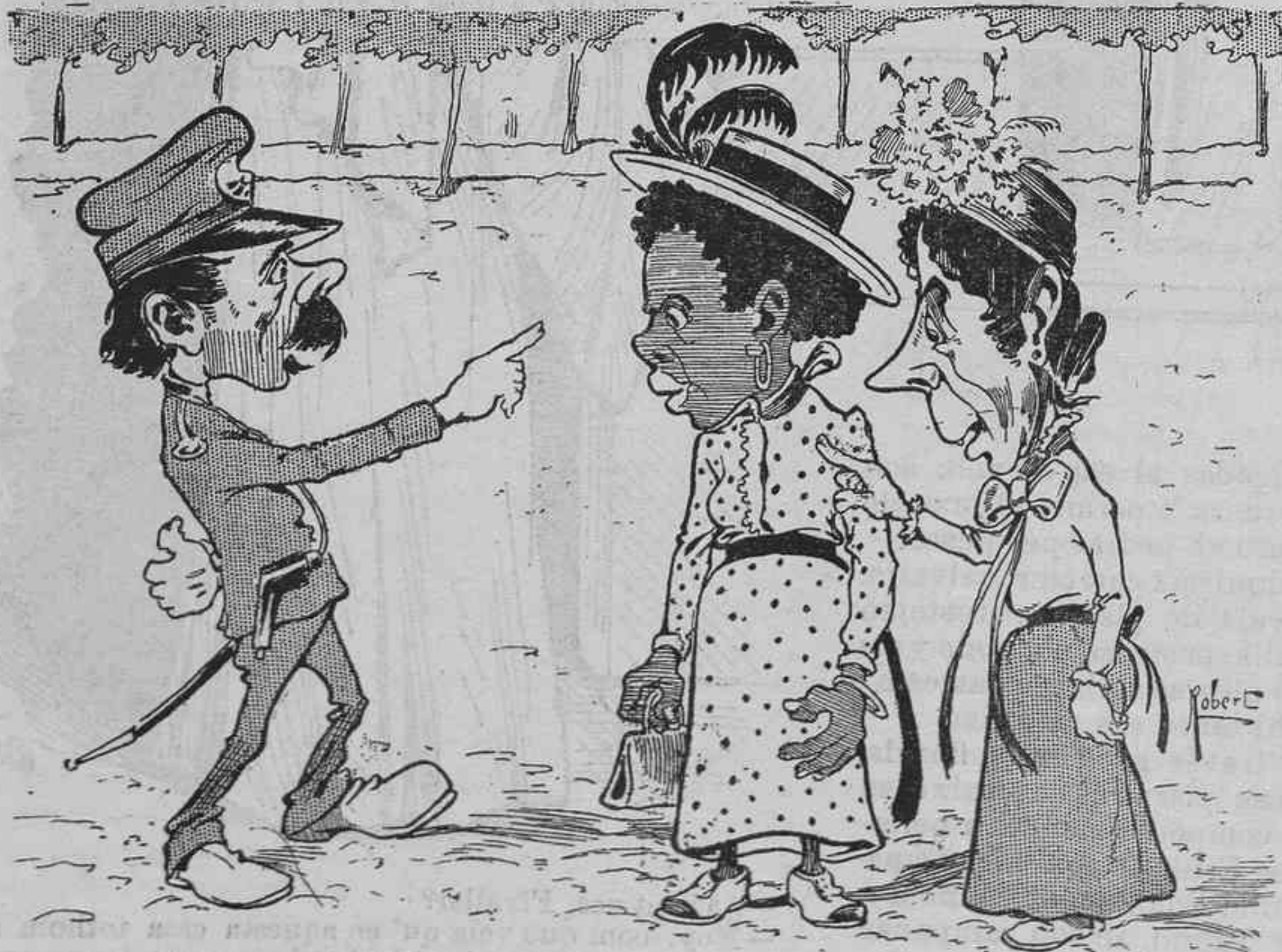
¿No ho deya jo que 'l diari 'ns ho explicaría tot de pe á pa? No s'ha descuydat res.

«La familia 's compon de cinch personas: marit y muller y tres fills. D'aquest n'hi ha un qu' es noy, y 'ls altres, naturalment, noyas.

«El marit se diu Joseph, la dona Pepa, el noy Pepito y de las noyas l'una Amparo y l'altra Angustias.

»A pesar de que la familia sembla ocupar bona posició, el Joseph se dedica al comer de llanas pentinadas.

CAS DIFÍCIL

—¡Eh, mestressa! ¿No sabe V. qu' está prohibida la trata de blancas?
—Es que aquesta es negra...

EN FAMILIA

—Fiquémnoshi poch á poch: no fos cas que fessim vessar el mar.

»La muller procedeix de Girona y 'l marit va neixer al Masnou.

»En quant á l'indumentaria, al rebre la visita dels agents de l'autoritat, ella duya un refajo vermell, cos blanch bastant estripat y sabatots. Ell anava en mànigas de camisa y estava fumant un puro de mitj ral, que á jutjar per la blancor de la cendra, era dels triats.»

L'última cosa que d'í el diari es aquesta: —*Por hoy no podemos ser más explicitos.*

—¿Qué 't sembla?—dich á la meva dona, reventant de satisfacció.—¿Podías esperar saber tantas cosas en un sol día?—

L'endemá, com es natural, el diari, degudament informat, desmenteix lo de la seqüestrada, de la qual el día anterior no n'havía dit res.

«Parece que la noticia que tanta alarma ha producido en la opinión, ha debido ser inventada por un loco ó un malvado.»

—¡Moscal!—penso jo, mossegantme 'ls llabis.—Els calificatius resultan bastant durs; pero... ¡qué dia ble!... si no hagués sigut acudint á aquest medi, ¡ves si jo sabría dels vehíns de dalt tot lo que ara sé!

A. MARCH

DIALECH

—Bonas tardes, Marieta.
—Bonas tardes, senyó Aleix.
—¿Cóm ho passa?

—Bona, gracias.

—Me 'n alegro.

—Jo també.

—L'esperava sols per dirli lo que he callat fa molt temps.

—Parli prompte que tinch pressa.

—No s'apuri, seré breu.

Fará ja un grapat de días que quan la miro á vosté me ve flaqueja á las camas, tinch com formigó en els peus,

á las mans hi perdo el tacte,

als brassos ni moviment,

els ulls me fan pampallugas,

el cap se m'enterboleix,

la llengua de cop se 'm lliga,

lo pitjor, lo mes inmens,

es lo cor, li dich María

que es un volcán, ¡un infern!

ab cinquanta mil dimonis...

—¡Jesús María Joseph!

—Que sembla que á dintre hi ballin

l'agalop d'un regiment,

y de aixó qui 'n té la culpa

es ningú mes que vosté.

—¿Jo?...

—Sí, vosté es la culpable

pero també té 'l remey.

Vosté aquest mal pot curarme,

de vosté el remey depén.

—Pero home 'm fa está ab ansia:

digui prompte que haig de fer

per salvarlo d'aquest trance...

del formigó... del infern...

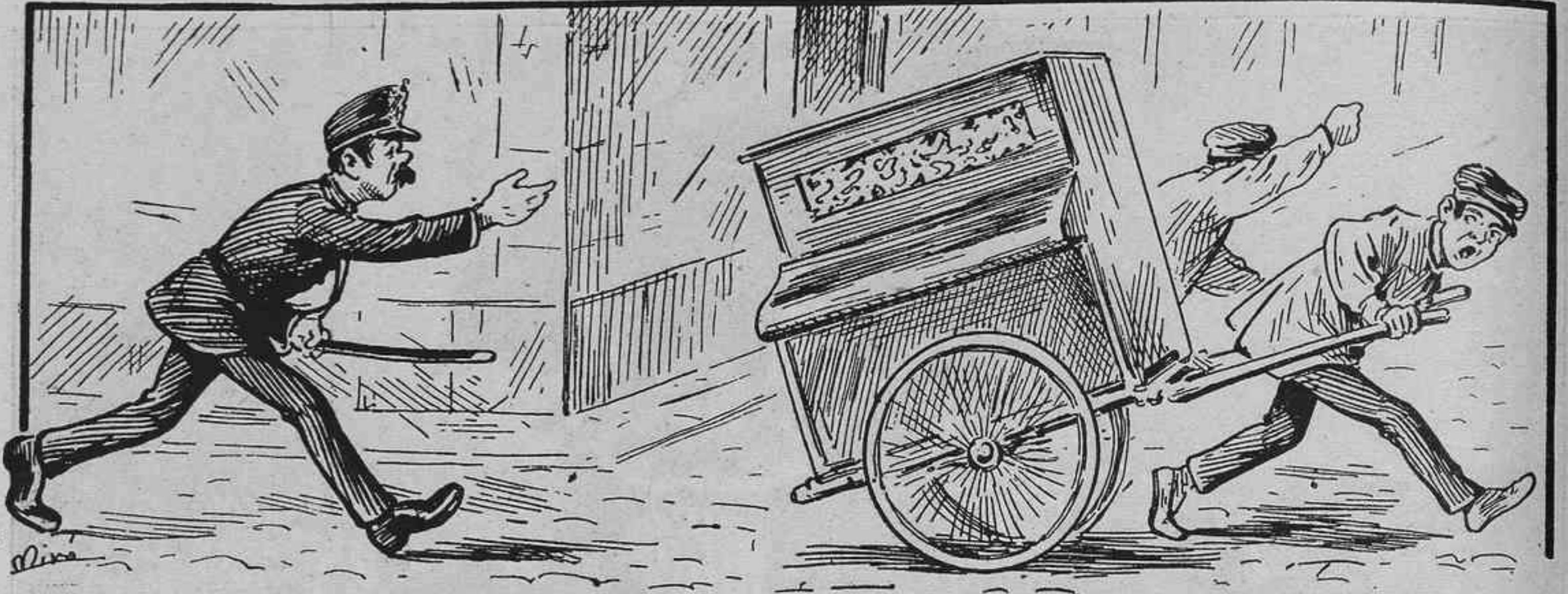
—¿Aixó 'm pregunta traydora?...

receptarme 'l seu remey;

posar aixís, per exemple,

ab tot el seu sentiment:

Dugas lliuras d'esperansa,

Se sent tocá un trist piano,
y ¡halal! mitj' hora al darrera.

dugas onsets ó tres
de paraulas amorosas,
cinch de carinyo creixent,
deu grams de paraulas dolsas,
dos d' alegría y plaher
(aixó no ho carregui massa
que 'm pendrían per beneyt)
pot receptor si li sembla
un parell de petonets
algun sospir, abrassadas...
—Bueno, prou, ja ho tinch entés.
—¿Comprén ja de que pateixo?
—Home ja ho crech que ho comprench
vosté pateix de un escape:
té un ull de poll al cervell.
—Si senyora si, ho acerta
estich mitj boig per vosté,
ja farà 'l favor donchs ara
de receptarme 'l remey.
—No pot ser pas, no s' hi cansi.
—¡No 'm digui que no pot ser!
—Fugi home, si ¡soch casada!
—¡Oh, no hi fa res, jo també.

LLUIS CAMPANYÁ

LLIBRES

LA VOLUNTAD, novela de J. MARTÍNEZ RUIZ.—Forma el volum II de la *Biblioteca de Novelistas del siglo*

XX, que ve donant á la estampa la casa Henrich y C.^a.—Obra de verdadera intenció social, molt espanyola per l' assumpto, pel caràcter, per las tendencias, y filla directa de las preocupacions dels nostres temps, que l' autor afronta ab una gran valentía y ab no menos sinceritat.

No hi ha que dir si 'n tanca d' interés y si 'n té de atractiu, estant escrita ademés en un estil vigorós, nutrit y casi sempre eminentment personal.

Novelistas com en Martínez Ruiz son dels que s' obran camí, y es de bon veure que ho consegueixi ab son talent positiu consagrat á la causa de la regeneració nacional, empleant al efecte la crítica de lo caduch, de lo que s' está desmoronant, y que si encare s' aguanta es sols per rutinaria inercia de una gran part del nostre poble.

ELS DOS ESPERITS, drama de JOAN TORRENDELL.—L' autor de *Els encarrilats*, tenia—si no menteixen els nostres informes—donada aquesta obra á la empresa de *Romea*, y no atiném á comprendre com no siguié representada en lloch de algunas altrás que no diuhen res de nou y que van tenir la vida precaria que 's mereixían. Quan menos en Torrendell sobre sas qualitats d' excelent escriptor molt apte pel teatro, posseheix el mérit de abordar assumptos serios, relacionats ab la vida social y ab els conflictes del esperit, y aixó sols li hauría de valguer la preferencia de las empresas teatrals que aspiran á marxar endavant, seguint las corrents modernes.

En *Els dos esperits* se presenta l' una enfront de l' altra la tendencia vella, autoritaria y plena de preocupacions y la novísima, reformista, basada en el progrés y l' amor als que á n' ell cooperan ab la suhor del seu front. La

CAVILACIONS DE 'N PIROZZINI

—Pero ¿volen dir que, ben treballada la cosa, aquesta majordomía vacant no podría ser per un servidor?

PROYECTE MACÁBRICH

Si 's tira endavant lo de portar els morts al cementiri en automóvil, ¡quántas vegadas en lloch d' un enterro haurán de ferse'n dos ó tres!

¡CÓM ESTÁ LA VIGILANCIA!

Se desembrassa una casa,
y res, ¡ningú se 'n entera!

huelga de una fundició provoca la lluyta entre aqueixos dos esperits; lluyta palpitant de interés y d' emoció.

No 's pot jutjar completament una obra dramática ab sols llegirla: se necessita véurela posada; pero aixís y tot, molt hauríam de equivocarnos; pero se 'ns figura qu' *Els dos esperits* es un drama que ha de produhir un gran efecte.

LAS AVENTURAS DE NONO, traducción de ANSELMO LORENZO.—La *Escuela moderna* desitjosa de acreditar son calificatiu, busca afanyosa nous horisóns pera l' ensenyansa, y al efecte supleix la falta de llibres apropósit, ab publicacions adequadas al esperit que l' impulsa, las unas técnicas, las altrás recreativas.

A n' aquest últim ordre pertany l' obra de 'n Grave *Las aventuras de Nono*, dedicada als noys y encare qu' escrita tenint en compte sa tendre inteligencia, digna de ser llegida per homes grans, els quals alguna cosa hi poden aprendre, may sigui sino á somniar ab l' esdevenir de la societat humana.

La traducció deguda al Sr. Lorenzo, es correcta y esmerada, y l' edició de molt bon gust.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

El Pastor.—Poema dramático en tres actos de *Eduardo Marquina*.—Res hem de afegir al falaguer judici que 'ns meresqué aquesta producció, obra inspirada de un verdader poeta. Sa lectura resulta tant ó mes delectosa que la seva representació escénica.

Memoria.—IV *Certámen de La Xeringa*.—Es un abultat volum que conté las composicions literarias y artísticas premiadas en un certámen humorístich que acostuman á celebrar cada any alguns estudiants de Medicina, amants de suministrar als que pateixen de tristesa abundants *ajudas* de bon humor.

Pomellet íntim, poesías de *Joan Trias y Fábregas*.—Colecció de obras de un autor de la primera volada, que deixa endavinar bonas condicions, sobre tot de sentiment.

Elegantment presentat y litografiat ab gran esmero, la casa editorial de D. Ramón de S. N. Araluce acaba de donar á la llum un perfecte *Arbol cronológico histórico de los Reyes de Aragón y Condes de Barcelona*, desde la fundació de abduas nacionalitats.

Constituheix un document curiós y de verdader interés pels que 's proposan el perfecte coneixement de la nostra historia.

RATA SABIA

UN CABÁS D' ARENA

Puig aquest any la culta Barcelona vol fer festa major de una manera

que deixi lluscos á la gent d' Arbucias y fagi quedá blaus als de Vall llémána, deber de tots es arrimar la espatlla y las llums de la nostra inteligencia al esforç colossal dels que no dormen preparant las grans festas.

Que hi digui mes aquell que mes hi sápigá, que hi aboqui tothom els seus projectes y á veure si entre tots fem una cosa qu' arribi á ser la enveja dels de Guiló que son els que mes saben hont tenen la ma dreta.

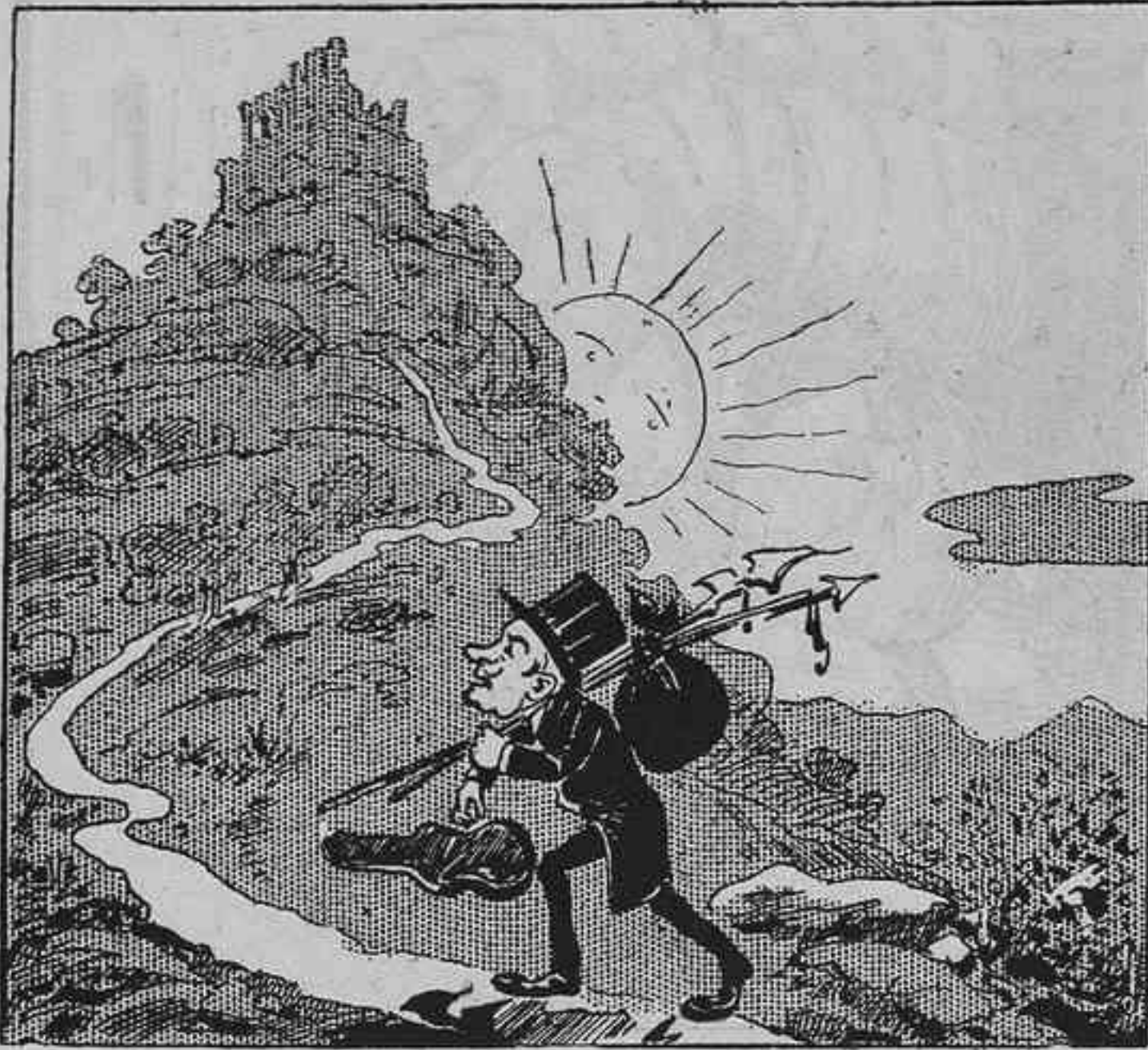
Aixó de fer baixar á Barcelona els drachs, patúms, gegants y cucas-feras

UN QUE MIRA
PER CASA

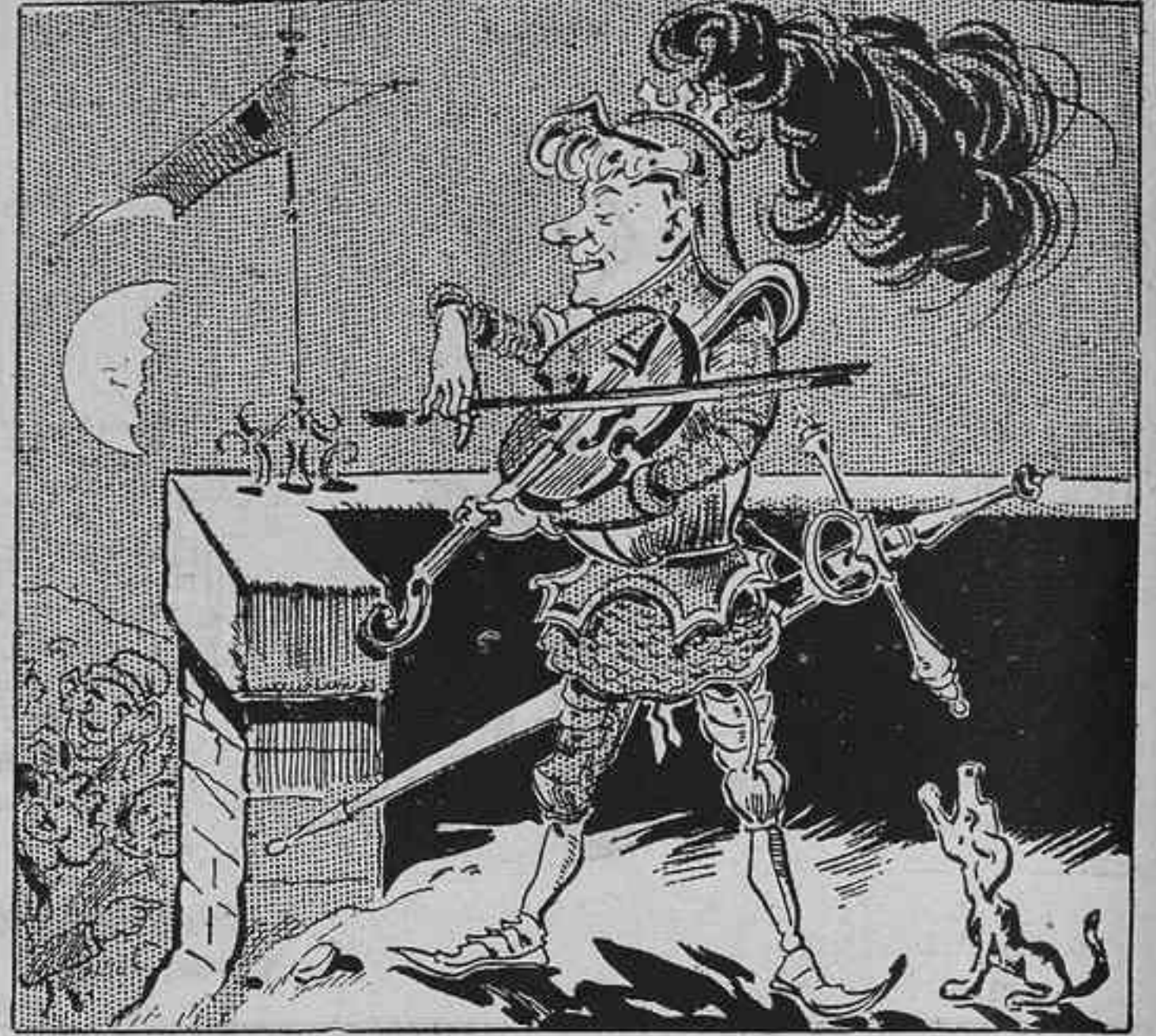

—Telégramas, conferencias, aument notable en Consums... ija ho veus, vara idolatrada, si 'n faig de cosas per tú!

DON MANUEL EL DEL VIOLÍ Y 'L CASTELL D' ARAMPRUNYÁ

Un dematí surt de casa per anar á pendre'n possessió.

Lo primer que fa al ser allí es vestir-se d' un modo adequat.

que surten pels recóns de Catalunya es una gran idea, pero hi falta quelcom per completarla y es arreglals la escena perque resulti típich, tot aquest ball de bestias.

Jo, donchs, proposo que del mar á Gracia tirin las casas de la Rambla á terra y las tornin á fé de una á una pro construhintlas vellas, baixas, negras y rónegas pel istil de Batea.

A la plassa-desert de Catalunya s' hi pot construhí un mas, ab cort y ab era, quatre pallés al vol, corral, pallissa y una bassa ben gran d' aygua pudenta. Han de corre ben lliures per la plassa tota mena de bestias llocas ab sos pollets, remadas d' ánechs, galls, gallinas, tocinos y someras.

Cada día, durant set ó vuyt horas, es donarán balls populars á l' era ab els xichs de Rodonya que ab la gralla son capassos de fer ballar las pedras, y á l' endemá de la Mercé á la tarde es farà una fontada á Canaletas que s' haurá convertit en font ben rústiga rajant per una canya entre mitj d' herbas.

¡Veureu quin goig farà aquella gran plassa ab tants grupos de gent jeyent per terra cros pintse el gros conill cuyt á la brasa sobre las quatre pedras!

Y aixís Ramblas amunt y per la plassa ja hi poden ben passar las cucas-feras y els drachs y las patums y las mulassas y altres mil y una menas de monstres de cartró que tiran piulas; totas aquellas bestias ja podrán passejar per Barcelona igual qu' á casa seva.

JEPH DE JESPU

TEATROS

El públich, fent tanta caló, dels espectacles s' ha allunyat.
¡Ja pot ser bona la funció!
Ell prefereix un granisat,

Els trovadors dels encontorns acudeixen á ferli serbnatas.

un xop, un néctar ó un soldat gelat.

No es que li agradi, de segú, aná aviadet á escalfar llits; aixó en 'quest temps ¿pot ferho algú? ¡Pobres casats en 'questas nits! ¡Tanta suhó y tants malehits mosquits!

Ell prefereix, pujá á un *inglés* y donar voltas en *tranway*; aixó no costa casi rés, y ab un viatge aixís d' esplay si no 's refresca un hom ¡caray, ni may!

Ell prefereix, si ha d' aná en lloch, al Tibidabo ab el funí-ó al Paralelo á fé 'l badoch per las barracas que hi ha allí. Y que fá bé, molt bé, per mí,

sí, sí.....

¡Oh, públich, fás molt santament! Jo, á no tení 'l deber sagrat de la revista qu' estich fent, també estaria repapat prenent la fresca en el terrat ¡carat!

¡Ja ho crech! Pero es lo que 'm deya no fá molt un amich meu—*Las monjetas obligan*.—Y encare que 'l públich tingui 'l dret de no deixarse veure pels teatros y las empresas, per sa part, el dret de tancarlos, impossibilitant la feyna del crítich, tinch l' ordre de parlarne y procuraré sortirne lo més ayrós possible.

LICEO

Els amos de la *casa gran* ens preparan una temporada que, á jutjar pels artistes escriturats, promet estar á l' altura de las bonas, si las contractas no 's tornan aygua-poll.

En la companyia hi figurarán, entre altres, la Darclée, la Bonaplata y la Borissoff; l' Angelo Marcolin, en Sanmarco y en Rossato. Dirigirá 'l mestre Mascheroni, y s' inaugurarà probablement ab la gran ópera *Cristoforo Colombo*, pera qual obra está pintant una hermosa decoració 'l artista escenógrafo senyor Junyent.

Quando ci seremmo lo vedremmo.

TÍVOLI

Ha sigut senmana de beneficis: després del de la senyora De Roma, ab la *Bohème*, el de la Lopetegui ab *Lucía*; després del del tenor Pagani, ab *I Pagliacci*, y *Cavalleria*, el de la Gardetta ab *Carmen*.

En tots se va demostrar que 'l públich no regateja aplausos y alguns regalets als artistes que ab las sevas gracia y bona voluntat s' ho mereixen. Próximament el *Don Giovanni* de Mozart, per en Blanchart; y *Atracció musical* á benefici del mestre Baratta.

A copia de prometre estanchs, s' apodera del cor de totas las *castellanas* vehinas.

Quan hi ha massa polsaguera fa passejarse en llitera.

NOVEDATS

La gent d' aquest teatro fá com alguns fadrins barbers, que no mes treballan dissaptes y diumenjes. Pero es tanta la parroquia que té ab aixó de las representacions de viatjes, que pot dirse que las propinas d' aquells días valen pel sou de la senmana.

Además ha tingut la táctica de posar l' obra *De Sant Pol al Polo Nort*, que durant la época canicular qu' estém travessant sembla que refresca més que no tenir que anar *De la Terra al Sol*. Per aixó el públich no s' ho deixa perdre.

Y perque sab que no hi ha res que ilustri tan com els viatjes.

GRANVIA

El benefici de la Ilardi va celebrarse sense cap contratemps, essent la simpática artista obsequiada y aplaudida. Continúan amenisant els intermedis la Monterde ab els seus *tangos electroterápichs*, y en Juanito Pardo ab las sevas *jotas*.

Y prou, per avuy, caballers.

N. N. N.

FUTESAS

¡Llástima d' horas perdudas nit y día ab tú pensant!...
 ¡mal haja 'l sufrir contínuo que un amor dissimulat y una ánsia d' esguardart sempre de mos ulls va apoderars des que Cupido sas fletxas al mitj del cor va clavarm ab infcua persistencia; ab may desfallit afany!...

Lliure 'm trobava y sens trabas com l' aucell per l' ample espay que per lley te sos desitjos y per Deu sa voluntat, quan vingueren tos ulls negres á enfosquir mon viarany y á enterbolir ma existencia ab congoixas y pesars y ab ánsias jamay logradas d' amor y felicitat.

Tant bon punt que del mutisme de cop he romput el glas ¡que prest m' han caigut las alas del cor! Del cor que 's forjá del teu un concepte digne!... Mes, pochos mots t' he enrahonat y he comprés de cop y volta ¡que no 'ns entendrém jamay!...

Dels molts drets que té 'l senyor, diu que aquést es el millor.

NOVA REGLAMENTACIÓ DELS SERENOS

— ¡Serenos, cuyti, avisi á la llevadora!
 — Esperis, miraré 'l reglament: no sé si podém ferho aixó.

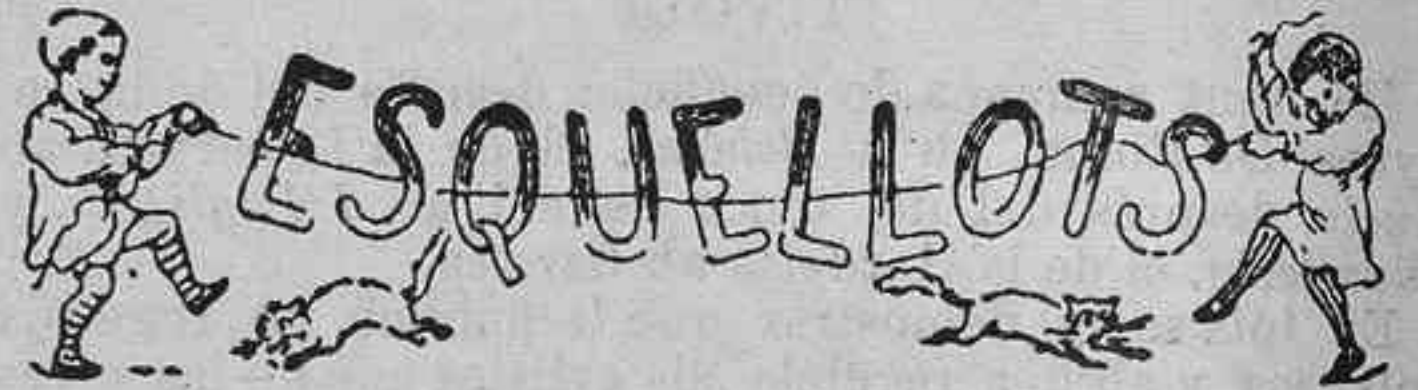
Si no sents lo que jo sento
 no sabs lo qu' es estimar,
 é impossible es que 'm compreguis
 quan te parlo emocionat
 y las paraulas me surten
 del fons del cor rodolant
 per contarte mes depressa
 tot lo que 't deyan avants
 ab el llenguatge del ánima
 els meus ulls enamorats ..

¡Cap decepció tan amarga
 hi ha en el mon com l' estimar
 á un farcell de carn y ossos
 mes ó menos mal forjat!...

Mon tendre amor de poeta
 ¡l' ha ben mort ton cor vulgar!...

¡Mal com no se 'n pert la rassa
 d' eixos sers insubstancials!...

A. CARRASCA GAYÁN

Al manicomi de Sant Boy que, com tothom sab, está governat per venerables religiosos, hi ha hagut durant l' últim mes ¡51 defuncions!

La xifra es atterradora y dona per sí sola una admirable idea de las *excelencias* del régimen á que 'ls infelissos bojos están subjectes desde que tingueren la xiripa de caure en mans dels actuals piadosos administradors.

Se contan de aquell establiment cosas que fan esgarriar.

Reclusos pobres que son tractats com á bestias de carga, obligántsels á treballar durament en benefici del manicomi.

Gallinas que 's moren atacadas de verola y son presentadas sense escrúpols á la taula dels albergats.

Caldos alimenticis que no contenen altra sustancia que la que pot donarlos la carn d' animals que, segons se diu, han passat ja algunas horas sota terra.

Si aixó es veritat, no es extrany que 'ls pobres assilats se morin allí com á moscas.

Lo extrany es que l' autoritat no tracti d' averiguar l' exactitut d' aquests rumors, que no estarán tan desprovehits de fonament quan la premsa dona compte de tan gran número de baixas.

Cinquanta un morts en un mes, *parlan* bastant eloqüentment.

¡Aleluya! Ara si que l' Ajuntament sortirà d' apuros.

Figúrinse que en el seu desitj de reforzar els ingressos, ha concebut la salvadora idea de fer pagar un tant per... ¿per qué dirían?

¡Per cada fotografia que 's fassi al Cementiri!

¿Se presentan vostés allí ab la máquina y volen treure una vista d' un panteón ó de un ninxo?

Pues per ferho han d' afluixar un ralet.

Per cert que, á fi de que la cosa vaji ab la deguda formalitat, al pagar els vinticinch céntims els extenen el recibo ab un paper tan gros, que lo menos ne val vintiquatre.

No pot negarse que 'l pensament es hermosíssim, pero 'm sembla que 'l municipi podria treure'n mes partit.

Ja que ha comensat á explotar el ram de las fo-

Robert

LA REPARTICIÓ DE LAS 5,000 PESSETAS DE VALENCIA

tografias ¿per qué no mira també si pot explotar el de las oracions?

La tarifa no fora difícil de confeccionar.

«Per cada pare nostre resat davant de la tomba d' un oncle, quinze cèntims.

» Davant de la tomba d' una tia, vint.

» Davant de la d' un cosí, vinticinch.

» Davant de la d' una sogra, una peseta.»

Ànimo, senyors concejals, que aquest rengió ben administrat, pot arribar á donar mes que 'l dels consums.

Vejin si aprofitan l' idea.

Diumenje á Madrid va calarse foch á un estanch.

Fins aquí la cosa no té res de particular.

Lo verdaderament raro es que sembla que fins van encendre's els cigarros que hi havia á la botiga.

—¡Vaja!—exclamará de segur la *Tabacalera*, plena de legítima satisfacció.—¿Ahont son aquests que sempre diuhen que 'l meu tabaco no crema?

Zero y van mil.

Aquest día al carrer de Ferlandina, un capellá que, segons malas llenguas, está enredat en una gravíssima qüestió de faldas, després d' excomunicar formalment á varias personas ab las quals disputava, va amenassarlas ab un revólver descomunal.

Procediment purament evangélich. Es alló qu' ells diuhen:—«A Dios rogando... y con el mazo dando.»

—Per si las excomunións no tinguessin prou eficacia—devía pensar l' aixerit sacerdot—may hi es de mes una mica d' armota.

Es á dir, *el mazo*.

Un altre que se 'n va.

A la edat de 75 anys acaba de morir á Palma de Mallorca don Jeroni Roselló, notable escriptor, inspirat poeta y mestre en Gay Saber.

El Sr. Roselló, que havia portat una vida molt laboriosa y que mereixé dels seus paisans l' honorós nombrament de *fill ilustre* de Mallorca, deixa escritas varias obras que demostran unas la seva erudició, altrás el vigor de la seva musa y totas el seu talent.

¡E. P. D.!

Ja era hora de que á la Pubilla se li fes una miqueta de justicia, y de aixó se n' ha encarregat el Concell d' Estat donant carpetasso á las pretensions del Sr. García Faria.

—Jo soch el bombo, l' instrument mes gros. Per lo tant, crech que 'm correspón la part mes grossa.

GATUPERIS MUNICIPALS

—¡Ojo, señor Carner, que 'l gat amagat d' aquella breva se li veu una mica!

COM A CAL SOGRE

—Déxins de tonterías: un home que tingui manya, se 'n riu de la calor.

El Concell d' Estat ha reconegut que no valia res de lo actuat y que era precis tornar á comensar: fer foch nou... retirar las trampas de la professó.

Ara sols falta que 'l govern se fassi seu el dictámen del Concell d' Estat, y 'l Sr. García Faria tindrà son merescut.

La seva obra tramada ab tants esforços, combinada ab tant enginy se n' hi haurá anat á terra. També li va caure la famosa clavaguera del Dormitori de Sant Francesch.

Sembla que D. Manuel emplea bé y ab molt profit las pocas horas que li deixa lliures la tallada dels cupons. Ara ha descubert qu' es amo y senyor de una gran cantitat de terrenos que possehían els vehíns de Gavá y Castelldefels y que desde antich cultivavan, disposantse, segons se diu, á reivindicarlas, com á possehidor dels drets—per compra—de la baronía de Mamprunyá.

De manera que á comensos del sigle xx surgeix la figura de un senyor feudal en tota regla.

Ja no li falta més que reclamar el dret de cuixa.

Y en la impossibilitat en que 's troba de disfrutarlo personalment, el podrá treure á pública subasta.

La qüestió son quartos.

En las oposicions, á una canongía que han tingut efecte á la Catedral se n' ha endut la breva no 'l més sabi, sino 'l més guapo.

Aixís ho diu á lo menos un periódich que va anar seguint els comicis y té motius de saberho.

Per cert que 'l nou canonge arxiver, en la tasca de copiar documents antichs en lloch de drets com deya l' original, hi va posar diners.

Aixó sols li degué valdre 'l triunfo, perque convertir els drets en diners ha sigut sempre una de las grans aspiracions dels cabildos eclesiástichs.

¡Olé! Vagi aquesta exclamació per la *Reverte* que s' ha donat á coneixer com una gran torera á Fuenterrabía, posantse en condicions de competir ab els toreros més bragats.

Ja veuhen com la patria no está encare tan perduda com molts se figuran.

A Viena actualment se diverteixen ab la següent combinació:

—A veure: designi cinch días de la senmana, sense nomenar ni 'l dilluns, ni 'l dimars, ni 'l dimecres, ni 'l dijous, ni 'l diverdres, ni 'l disapte, ni 'l diumenje.

L' interpelat frunceix las cellas, se grata l' orella 's posa las mans al front y no sab que respondre.

Per últim l' altre li diu ab ayre de triunfo:

—Avants de ahir, ahir, avuy, demá y demá passat.

Una particularitat filològica un xich rara.

La paraula *sach* se troba en totas las llenguas, *sakkos* en grech; *saccus* en llatí; *sacco* en italiá; *saco* en espanyol; *sak* en hebreu, en siriach y en turch; *sack* en alemany, en inglés, en dinamarqués, en flamench, etc., etc.

Aixó fa creure que quan la dispersió de la torre de Babel, ningú 's va descuidar d' emportarse'n el *sach*.

En una tertulia.

—No hi ha res per mí més aburrible que la mentida, en tota la meva vida no recordo haverne dit més que tres.

—Ja n' hi pot posar quatre—li diu un seu amich.

—Las tres que reconeix y la que ara mateix acaba de dir.

—Com una que 'n coneixia no 't passi ab ta xicota ara, qu' era molt guapa de cara pro per bruta res valfa.—

Va dí aixó un día en Magí á n' en Pep, y avuy, casat, aquest diu:—Li ensopegat com una; tal com vas dí'.

J. MORET DE GRACIA

—Buenas, senyor Salvadó
Quan temps sens veure'l? ¿Qué tal?
—¿Sab que vaig caurer malalt?
—Donchs jo vaig caure estant bó.

ANDRESITO

—Que tal? Qué li diu el metje?
—Diu que faig molt mala cara.
Y no ho erra donya Clara...
¡com que sempre ha sigut lletja!

EUDALT SALA

—*Viajeros al tren!*—cridava el mosso d' una estació mes la dona de 'n Melció parada al andén s' estava.
—¿Que fa vosté?—un tal Carreras al fi li va preguntar y ella respongué: —Esperar que cridin á las *viajeras*.

En una fotografia entrá dihent un pagés:
—¿No 'm pot retratar de modo que 's vegi que só d' Anglés?

JOAN BEBÉ

Un tipo que acostuma á estar sempre á tres quarts de quinze, cau malalt, y el metje després de receptorli una medecina li diu:

—Respecte á menjar, poch; y si té sed begui vi sol.

Al día següent li pregunta:

—¿Qué tal?

—Molt bé.

—¿Qué va menjar ahir?

—Una friolera.

—¿Y va beure vi sol?

—Sol, sol, no, senyor: el vaig beure devant de la meva dona.

Un senyor que viu en un pis del Ensaxe de mo-

DE PAGÉS A CALOYO

—Bajo del pueblo, entro en caja y aquí me tienen hecho un *melitar*.

A PLE SOL

—Crech que ahora mus hacen unos trajes d' estiu... que segurament deberemos estrenarlos por Nadal.

derna construcció, estava conversant ab un íntim amich, quan tot de sopte s' alsa, y diu:

—Vaig á tocar el timbre pera cridar al criat.

L' amich que sab molt bé la seva manera de viure, li fá:

—Home, si no 'n tens de criat.

Y l' altre li replica:

—Ja ho sé; pero tinch timbre.

En un taller de pintor.

—Vaja—diu l' artista á un visitant—mírate'l bé aquest quadro que acabo de pintar, y dígame la teva opinió ab tota franquesa.

—Ja veurás, noy; ans que tot dech confessarte qu' en pintura hi soch molt poch entés.

—No importa: tú dígame lo que te 'n sembla.

—Per mí es un quadro magnífich, lo que se 'n diu una obra mestra.

El pintor tot estufat:

—Vaja, veus, com hi entens?

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Di-sap-te.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Pit-Tip.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Rosons—Picarol.*

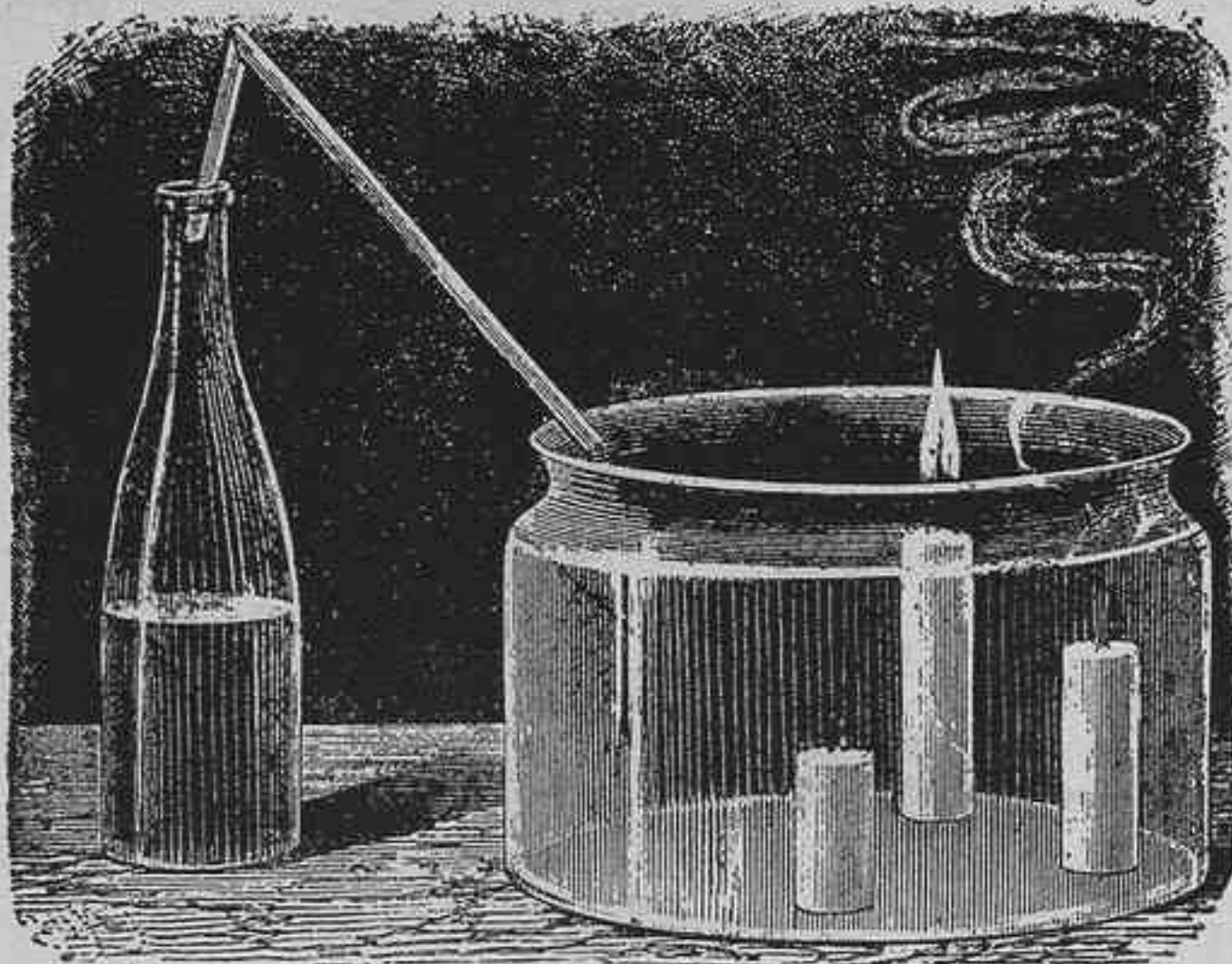

DENSITAT DEL ÀCIT CARBÓNICH

6

EL POT DE LAS ESPELMAS

Aquí tenen un experiment curiós que demostra que l' àcít carbónich es un gas molt mes pesant que l' ayre.

Al costat mateix d' una ampolla, hont hi hagin posat dugas quantitats d' aygua per una de vinagre ben fort junt ab uns quants terrossets de cristall de sosa, hi colocarán un pot de boca ample y de poca alsada. Dintre d' aquest pot hi farán sostenir tres ó quatre trossos d' espelma de diferenta llargada; els que podrán encendre's tot seguit.

Una vegada 's tenen preparats aquests artefactes, per medi d' un tubo de paper ó cartró 's construeix un sifon (tal com indica 'l grabat). Invisiblement las emanacions d' àcít carbónich de l' ampolla s' anirán depositant al fons del pot, y 's veurá al poch rato que la flama de la espelma mes petita va extingintse paulatinament, fins á quedar apagada del tot; y aixís successivament van extingintse las demés, á mida que 's va omplint d' àcít carbónich el pot de las espelmas.

4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Comtesa.

5.ª GEROGLÍFICH.—Lo deure y no pagá no es pas nou.

XARADA

Era tan total la Pepa,
que sa prima-tres semblava
talment un clavell d' aquells
vermells que tot just esclatan.

Sos ulls negres y brillants
á n' el jovent encantavan
y per son carácter hu
casi tothom l estimava.

Anava sempre de un tres

molt petit acompanyada
que ab una cinteta al coll
lligada molt l' adornava.

Pro des que te relacions
ab un primera-doblada,
tres-hu de municipals,
dos val la pena el mirarla.

Puig l' altre día passant
per devant mateix de casa
vaig veure que hasta tres-tres
á n' el devantal portava.

J. MORET DE GRACIA

ANAGRAMA

Per haver pres unas quantas
total la guardia civil

va fer tot á una criatura
del meu amich Viladrich.

A total de las protestas
dels tot, que 's van oferir
á pagá 'l dany tres vegadas
ni las súplicas ni 'ls crits
van doná á aquells dos tricornis
un xiquet massa ruhins.

J. COSTA POMÉS

TRENCA-CLOSCAS

ELOY ARQUÈ RIBÉ

Ab la deguda combinació formar una sarsuela castellana.

ENRIQUETA MOLI Y ENRICH M.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1	2	3	4	5	6	7	8	9	—Nom de dona.
6	1	4	9	3	7	8	9	—	>
4	5	7	9	4	7	5	—	>	>
9	2	4	5	4	9	—	>	>	>
7	4	1	8	9	—	>	>	>	>
4	5	6	9	—	>	>	>	>	>
9	8	9	—	>	>	>	>	>	>
3	1	—	>	>	>	>	>	>	>
5	—	>	>	>	>	>	>	>	>

ANTONI FELIU

CONVERSA

—¿Qué no sabs qui s' ha mort?

—¿Qui?

—En Martí, fuster.

—¿Y de quin mal ha mort?

—Del mal que jo mateix t' he dit.

UN PÁ DE MÁQUINA

FUGA DE CONSONANTS

. . . a . . . a . . . a . . .

Ab aquestas tres vocals y las consonants que faltan formar lo títul de un carrer de Barcelona.

SISKET D. PAILA

GEROGLÍFICH

× I ×

:

I L I

Sinai

1902

I

UN INSPIRANT A FRÉGOLI

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm.
Tinta Ch. Lorilleux y C.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Nova

EL COR DEL POBLE

DRAMA DE IGNASI IGLESIAS

Preu: 2 pessetas

Nova

ELS MALS PASTORS

Drama trágich de OCTAVI MIRBEAU

Preu: 2 pessetas

GUIDES JOANNE

VICHY Ptas. 2
EAUX-BONNES » 2

Colección económica de leyes españolas

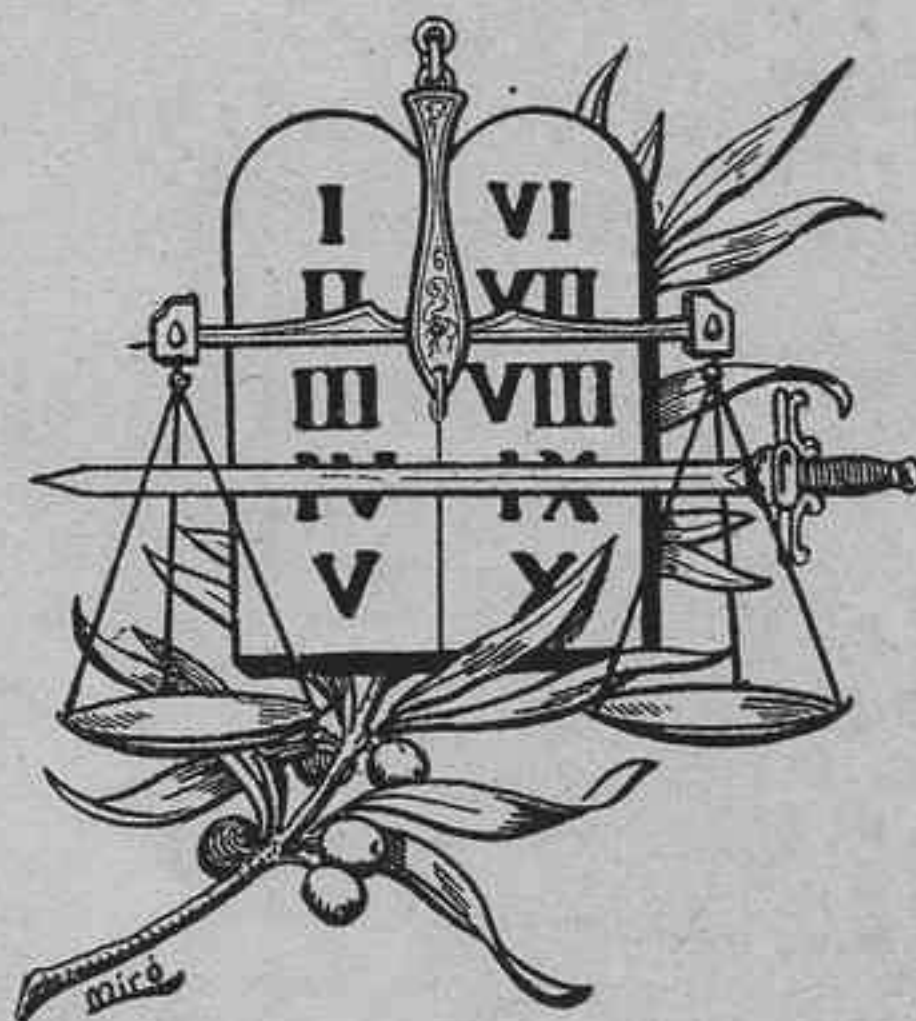
OBRA NUEVA

CONTRIBUCION

SOBRE LAS UTILIDADES

ANOTADA Y CONCORDADA POR E. Mhartin y Guix

Un tomo en 8.º, Ptas. 1.

Obra de EDMUNDO DE AMICIS

Recuerdos de la infancia y de la escuela

MEMORIAS JUVENILES

Un tomo en 8.º, Ptas. 3.

COLECCION DIAMANTE

TOMO 82

LA SAMARITANA

NOVELA ORIGINAL POR

LAURA GARCÍA DE GINER

Un tomo, Ptas. 0'50.

Montserrat

á la vista

ALBUM-GUIA

DE LA FAMOSA MONTAÑA CATALANA

Ptas. 2

BENITO PÉREZ GALDÓS

Las Tormentas del 48

Tomo 1.º de la 4.ª série de EPISODIOS NACIONALES

Ptas. 2

OBRAS DRAMÁTICAS

DE

JOSEPH ROCA Y ROCA

MAL PARE

Drama en quatre actes y en prosa. Ptas. 2

LO BORDET

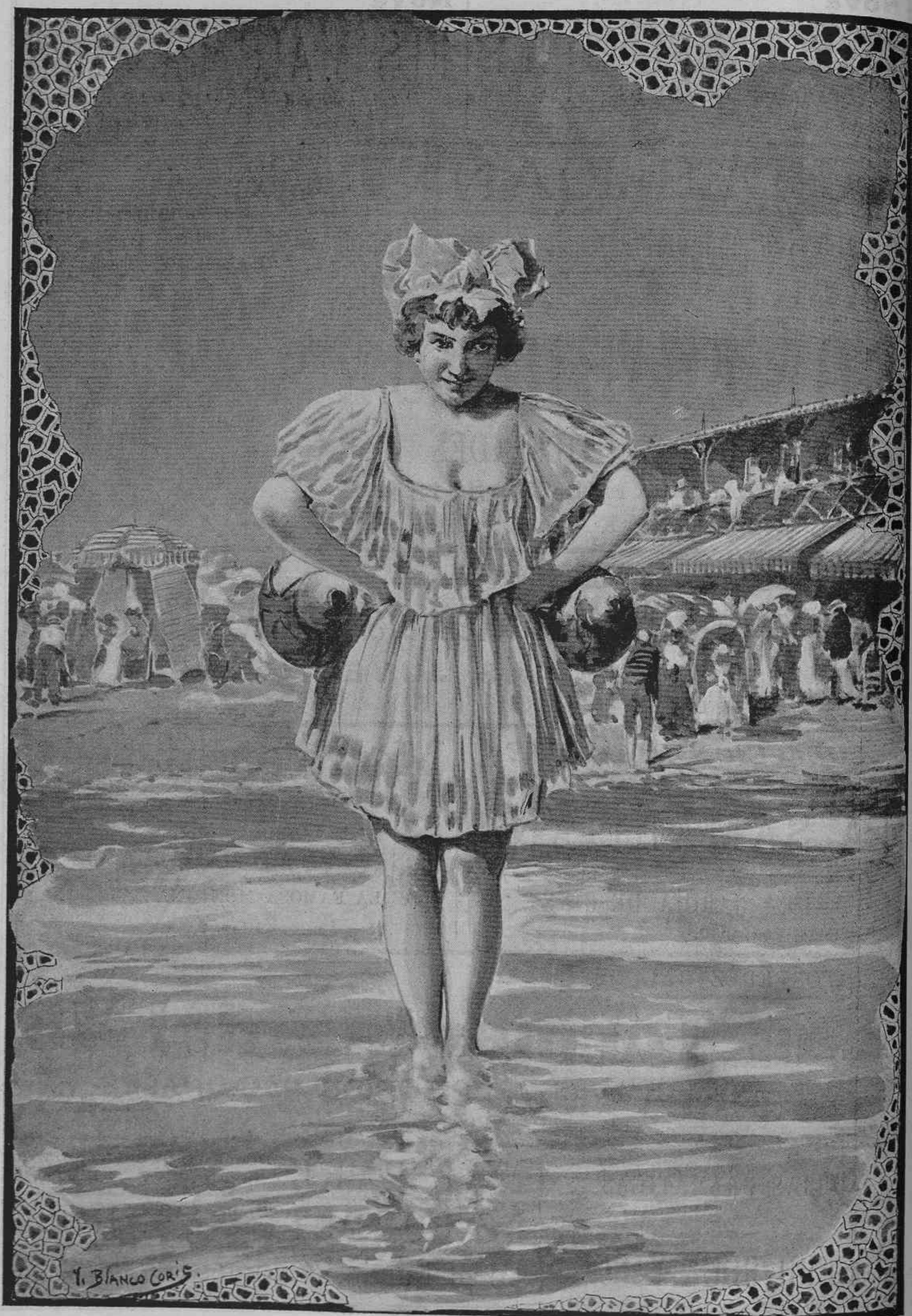
Drama en tres actes y en prosa. Ptas. 2

Lo plet de 'n Baldomero

Comedia en 3 actes y en prosa. Ptas. 2

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en llibrasas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

DEBUT

—Si per mar nedo ab tanta perfecció com per terra, ja anirém bé.